

Kersti Blidberg

Från grundskola till gymnasieskola. Uppföljning av elever utan fullständiga slutbetyg vårterminen 2007.

Bakgrund

Enligt beslut av barn- och grundskolenämnden ska elever i år 9 som lämnar grundskolan utan fullständiga betyg följas upp. Bakgrunden till beslutet är bl.a. återkommande rapporter från skolmyndigheterna om de svårigheter som elever utan fullständiga betyg möter både då det gäller deras möjligheter att fortsätta i gymnasieskolan och att ta sig in på arbetsmarknaden.

Enligt grundskoleförordningen ska skolan utreda behovet av stödåtgärder och upprätta ett åtgärdsprogram för de elever som har uppenbara ”svårigheter i skolarbetet” och till den kategorin får den här gruppen elever anses höra. Åtgärdsprogrammet ska följas upp.

Syftet med den här uppföljningen är dels att få en uppfattning om skolans åtgärder för de elever som inte når målen, dels att följa elevernas studievägar efter år 9 för att få en uppfattning om var de befinner sig i utbildningssystemet. Uppföljningen utgår från vårterminsbetygen 2007. Motsvarande uppföljningar genomfördes 2006 och 2007.

Genomförande

Uppföljningen består av två delar. Den ena delen baseras dels på kommunens betygsstatistik och omfattar samtliga elever i Täby i år 9, dels på kommunens uppföljning av de elever som lämnat grundskolan och är folkbokförda i Täby. Den andra delen rör enbart de kommunala skolorna och bygger på deras redovisningar och bedömningar av skolans insatser.

Resultatredovisning

Elever utan fullständiga betyg

I Täby saknade totalt 147 elever (14,5 %) fullständigt slutbetyg våren 2007, dvs. de saknar betyg i ett, flera eller samtliga ämnen. Majoriteten av dessa var pojkar. Både nationellt och i Täby är det en systematisk skillnad mellan flickors och pojkars betygsresultat. Den skillnaden är tydlig även här. Med reservation för att resultaten för år 2005 och 2006 inte är riktigt jämförbara är resultatet positivt.¹

¹ I Täby var andelen 2005 17,1 % och 2006 18,3 %. Nationellt samtliga huvudmän 24,0%, 2008.

Elever som saknar betyg i ett ämne

Av de 147 eleverna saknar 50 betyg i ett ämne, vilket i nämnd ordning är antingen i:

- något NO - ämne (26)
- något praktiskt - estetiskt ämne (20)
- något kärnämnä (2)
- något SO - ämne (2).

Jämfört med resultatet för 2005 och 2006 ökar andelen elever som saknar betyg i något NO – ämne.

Ungefär hälften av de elever som saknar betyg i ett ämne i de kommunala skolorna saknade betyg i ämnet även i år 8. Enligt de kommunala skolornas redovisningar har det för de flesta elever och i flertalet ämnen upprättats åtgärdsprogram som också följts upp. Motsvarande redovisningar för de fristående skolorna saknas.

Av de 50 elever (34 %) som saknar betyg i ett ämne, ej kärnämnä, är 15 folkbokförda i annan kommun, vilket gör att kommunen saknar uppgifter om deras fortsatta skolgång. Av övriga elever i den gruppen går flertalet vidare till ett nationellt program i gymnasieskolan samma år som de lämnar grundskolan. De går också kvar på ett nationellt program påföljande år. Några elever med annat modersmål eller med stora läs- och skrivsvårigheter börjar på IV - programmet men har med något undantag övergått till ett nationellt program året därpå. För majoriteten av de elever som saknar betyg i ett ämne spelar således inte frånvaron av ett betyg någon roll för möjligheten att fortsätta på ett nationellt program i gymnasieskolan. De elever som saknar betyg i något kärnämnä börjar på IV - programmet och har gått över till ett nationellt program 2008. Någon har också börjat på ett nationellt program men gått över till IV.

Elever som saknar betyg i två eller flera ämnen.

Bland de 97 elever som saknar betyg i två eller flera ämnen är variationerna i antalet saknade betyg stora, från två ämnen till i princip samtliga ämnen. I de kommunala skolorna var betygssituationen densamma för många elever även i år 8 men flertalet har godkänt i ett eller flera av de ämnen i år 8 där betyg saknas i år 9. Skolan har upprättat åtgärdsprogram för de flesta elever och i de flesta ämnen. Åtgärdsprogrammen har också följts upp.

De elever som saknar betyg i två eller flera ämnen kan grovt kategoriseras i två olika grupper där den ena gruppen förutom att den saknar betyg i ett eller flera kärnämnen även saknar betyg i flera andra ämnen (51), respektive de som klarat kärnämnen men inte två eller flera andra ämnen (46). I den första gruppen elever (51) är tolv inte folkbokförda i Täby. Av de återstående 39 eleverna går i stort sett samtliga på gymnasieskolans indivi-

duella program. Påföljande år har majoriteten gått över till ett nationellt program men fortfarande går 13 elever på IV - programmet.

Av den andra gruppen elever (46) är åtta inte folkbokförda i Täby, av resterande 38 går flertalet (32) första året på något av gymnasieskolans nationella program och en mindre del (7) på det individuella programmet. Året därpå går en övervägande del (26) i år två på ett nationellt program. En mindre del (9) går första året.

Av det totala antalet elever som saknar fullständigt betyg är det drygt tre procent som avbrutit sina studier och inte går i gymnasieskolan 2008.

	ÅR 9 (2007)		Gymnasieskolan (2008)			
	Andel*	Antal*	På IV	På nat. program		Ej fbf i Täby
				År 1	År 2	
Elever som saknar betyg i ett ämne	34 %	50	1	8	25	14
Elever som saknar betyg i ngt/ngr kärnämnen + andra ämnen	34 %	51	13	21	2	12
Elever som saknar betyg i flera ämnen. Dock ej kärnämnen	31 %	46	1	9	26	8
Totalt		147	15	38	53	34

**Andel och antal elever som saknar betyg av det totala antalet elever i grundskolan som saknar fullständigt betyg (147 elever (14,5 procent))*

Skolans åtgärder och bedömningar

De kommunala skolorna har ombetts redovisa vilka åtgärder som satts in för respektive elev och också bedöma varför insatserna varit otillräckliga. För flertalet elever finns insatserna beskrivna däremot har skolan inte alltid redovisat några bedömningar. De åtgärder som är redovisade är:

- särskild undervisningsgrupp med anpassad studiegång
- anpassad studiegång i aktuellt(a) ämne(n)
- specialundervisning i aktuellt (a) ämne(n)
- anpassade läromedel, läxhjälp
- elevassistentstöd

Förutom dessa direkta åtgärder har skolorna också system för att fånga upp elever tidigt, exempelvis i samband med överlämnande från år 5 till år 6, liksom regelbundna uppföljningar av elever i behov av särskilt stöd.

Skolornas bedömningar av varför skolans åtgärder varit otillräckliga är att eleven har

- stora läs- och skrivsvårigheter
- anlänt sent till Sverige
- annat modersmål
- någon slags diagnos
- sociala problem
- ej mottagit erbjuden hjälp
- hög frånvaro

Kommentar

Uppföljningen av elever utan fullständiga betyg i år 9 visar att i stort sett samtliga elever går på något av gymnasieskolans nationella program eller det individuella programmet ett år efter avslutade grundskolestudier. Fem elever har avbrutit sina studier. Jämfört med 2005 och 2006 ökar andelen elever som både saknar betyg i något eller några kärnämnen och i andra ämnen. För i princip samtliga elever i den gruppen blir konsekvensen att gymnasieskolan förlängs med ett år. Med gymnasieutredningens förslag kommer den här gruppen även fortsättningsvis att ha möjlighet att under ett extra år skaffa sig behörighet till gymnasieskolan.

För den grupp elever som saknar betyg i flera ämnen men inte i kärnämnen kommer däremot de nya kraven att innebära förändringar. Idag börjar flertalet av de eleverna på något av gymnasieskolans nationella program samma år som de slutar grundskolan. Från hösten 2011 krävs för studieförberedande program godkända betyg i tolv ämnen, förutom kärnämnen bl.a. i samtliga fyra SO ämnen, och för yrkesförberedande program åtta ämnen, för behörighet till gymnasieskolan.² De elever som saknar tolv respektive åtta godkända betyg hamnar därmed i samma situation som de utan betyg i kärnämnen. Därmed blir det ytterligare en grupp elever som förlänger gymnasieskolan med ett år för att få behörighet. Skolorna bör uppmärksamma konsekvenserna för eleverna av de föreslagna förändringarna.

Av betygen att döma har många elever svårigheter även i år 8 i det/de ämne(n) där de inte når målen. Det gäller framförallt NO – ämnen. De praktiskt-estetiska ämnena tycks däremot eleverna medvetet ”välja bort” i år 9. Flera skolor konstaterar att det finns elever som erbjudits stöd i de ämnena men att det erbjudandet inte utnyttjats.

Flertalet av de elever som hösten 2008 går på gymnasieskolans individuella program och som det finns information om (elever i de kommunala skolorna) har gått i särskild undervisningsgrupp eller haft någon form av anpassad studiegång. Det är således elever som fått stöd åtminstone under grundskolans senare del men där åtgärderna av olika skäl inte lett till att eleverna nått målen. Några av dessa har lyckats klara målen i ett stort antal ämnen men

² <http://www.regeringen.se>

inte i samtliga. Skolans kravnivåer blir för många elever oöverstigligen p.g.a. att skolan inte kan kompensera eleven för hans/hennes sämre förutsättningar.

Bland dem som lämnar grundskolan utan fullständiga betyg finns också elever som p.g.a. skoltrötthet och brist på motivation saknar betyg i något eller några ämnen. För den gruppen elever bör skolan kunna utveckla strategier så att den gruppen minskar.